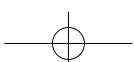
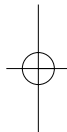
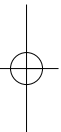
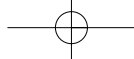

CWS

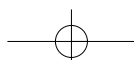
CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

061.2(497.4)

NVO - akter pri oblikovanju politik? / [izbor in prevod Marjan
Huč, Lidija Mesarič]. - Ljubljana : CNVOS - zavod Center za
informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij, 2005

ISBN 961-91351-5-6

1. Huč, Marjan
223034368

Nevladne organizacije - akter pri oblikovanju politik?

Zavod Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij
Povšetova 37, SI – 1000 Ljubljana, Slovenija
telefon: (+386 1) 542 14 22 | faks: (+386 1) 542 14 24
cnvos@mail.ljudmila.org | www.cnvos.si

Ljubljana, november 2005

KAZALO

Uvod	7
Nacionalna raven - Razvoj civilnega dialoga v Sloveniji	9
Zgodovinski oris	9
Vpliv pridruženja Slovenije EU na proces civilnega dialoga na nacionalni ravni	10
Pobuda za prihodnost NVO - kratek pregled	12
Evropska raven	15
Vloga Evropskega ekonomskega in socialnega odbora (EESO) kot skrbnika civilnega dialoga na evropski ravni	15
Potek civilnega dialoga v Veliki Britaniji	19
Potek civilnega dialoga v Franciji	23
Potek civilnega dialoga na Švedskem	26
Pogled člana Pobude za prihodnost NVO Marka Breclja na proces Pobude	30
Priloga 1: Anketni vprašalnik	34
Priloga 2: Izjava podpore Pobudi za prihodnost nevladnih organizacij	37
Literatura in viri	38

Uvod

Romano Prodi je v času, ko je bil še predsednik Evropske komisije, izjavil: "Napočil je čas, ko jasno spoznavamo, da Evrope ne vodijo le evropske institucije, temveč tudi nacionalne, regionalne in lokalne oblasti – in civilna družba." Ta izjava je precej časa zbujala upanje v resnično oblikovanje pravnih temeljev, ki bodo uzakonili dialog z nevladnimi organizacijami (NVO) kot formaliziranimi predstavnicami organizirane civilne družbe.

NVO delujejo na tistih področjih, ki jih vladne in profitne organizacije ne znajo oziroma ne zmorejo dovolj kakovostno zadovoljiti s svojimi storitvami. Po definiciji Evropske komisije so NVO neprofitno usmerjene in ne delujejo v korist svojih članov in članic, pač pa širše, v splošno dobro posameznih skupin ljudi ali celotne družbe. Njihova prizadevanja izražajo željo po zadovoljitvi potrebe civilne družbe po pravičnosti, enakopravnosti in blaginji. Pri odločanju so NVO neodvisne od uradnih stališč vlade. S svojimi dejavnostmi pokrivajo širok spekter interesov, od popolnoma prostovoljskih skupin, katerih interes je zadovoljevanje potrebe po druženju, do visoko profesionalnih organizacij, ki nudijo strokovno pomoč vladi pri pripravljanju zakonodaje. Ustanovljene so na prostovoljni podlagi. Žal pa se vse nevladne organizacije soočajo s problemom projektnega financiranja, ki jim jemlje prepotrebno energijo za usklajen nastop pri zagovarjanju skupnih interesov.

Eden temeljnih problemov NVO je, da njihovo sodelovanje v procesih odločanja še vedno ni uzakonjeno. Civilni dialog v nasprotju s socialnim v EU še ni formaliziran, kar pomeni, da NVO sicer sodelujejo s Komisijo pri oblikovanju političnih smernic, nimajo pa pravne moči, da bi lahko same oblikovale predloge in jih poslale v parlamentarno obravnavo.

Leta 1998 je bila podpisana Konvencija o dostopu do informacij, sodelovanju javnosti pri odločanju in dostopu do varstva pravic v okoljskih zadevah, na kratko Aarhuška konvencija. S tem dokumentom, katerega podpisnica je tudi Slovenija, je prevzeta pravna zaveza za

sodelovanje javnosti pri sprejemanju odločitev v zvezi z okoljem. Dokument lahko vzamemo za model dobre prakse tudi za druga področja.

Dokument EU, ki poudarja pomen večjega sodelovanja s civilno družbo ter si prizadeva za bolj sistematičen dialog, za oblikovanje minimalnih standardov posvetovanja z javnostjo in za partnerske sporazume z nevladnimi organizacijami, je *Bela knjiga*.¹

Povezovanje NVO postaja nujnost. Le povezane bodo na podlagi skupnih prizadevanj zavzele aktivnejšo vlogo pri oblikovanju pravnih osnov civilnega dialoga in bo njihov glas močnejše odmeval v dialogu z Evropsko komisijo. Tudi sama Evropska komisija v razpravljalnem dokumentu "Komisija in nevladne organizacije: oblikovanje trdnjega partnerstva" predlaga različne oblike združevanja NVO na evropski ravni, in sicer tako, da se lokalne, regionalne in nacionalne NVO povezujejo v omrežja in združenja ter prek teh vzpostavljajo stik s z nacionalno vlado in na drugi strani Evropsko komisijo. Tako lahko postanejo stiki z NVO za nosilce odločanja bolj pregledni in tudi obvladljivi. Predlog pa pri NVO zbuja strah, da bi se interesi majhnih NVO, delujočih na lokalnih in regionalnih ravneh, tako lahko izgubili. Zelo učinkovit primer medsebojnega povezovanja na evropski ravni je krovna, področno usmerjena nevladna organizacija za področje sociale (Social Platform). Združenje zdaj sestavlja 41 organizacij, zvez in mrež NVO v EU, ki predstavljajo več kot tisoč nevladnih organizacij. Ustanovljeno je bilo leta 1995 za sodelovanje in spodbujanje bolj sistematičnega svetovanja NVO, ki delujejo na socialnem področju.

Nacionalna raven – Razvoj civilnega dialoga v Sloveniji

Na nacionalni ravni je povezovanje in mreženje slovenskih NVO zelo koristno zaradi vzpostavljanja kakovostnejših odnosov med državljani in vlado. Nekatere slovenske NVO niso zadosti močne (razpoznavne) pri političnem lobiranju, da bi lahko brez povezovanja in vzpostavljanja področno usmerjenih mrež NVO pripomogle k oblikovanju pravnih podlag za ureditev odnosov med slovensko vlado in NVO, prav tako pa nimajo zadosti znanja, da bi lahko same aktivneje sodelovale v posvetovanjih s Komisijo. Kot enega izmed dobrih primerov delovanja v opisani smeri lahko razumemo delovanje Zavoda Center za informiranje, sodelovanje in razvoj NVO – CNVOS, ki nevladnim organizacijam na podlagi svoje razpoznavnosti pri večini institucij EU nudi nevtralen prostor za mesebojno, področno usmerjeno povezovanje, tako na nacionalni kot tudi na evropski ravni.

9

Zgodovinski oris

Prvi zakon, ki je v Sloveniji urejeval pravico do združevanja civilne družbe in na drugi strani krepitev političnega življenja, je bil sprejet 1867 v avstro-ogrski monarhiji.

Po tem datumu so imele organizacije civilne družbe različne vrste statusov, ki so bili odvisni od družbenopolitičnih sistemov. V obdobju po drugi svetovni vojni, v času socializma, ko je tedanja oblast popolnoma nadzirala in oblikovala javni interes in njegovo uveljavljanje, so bile prostovoljne, neprofitne organizacije potisnjene na družbeni rob zakonitosti delovanja. Situacija se ni spremenila do konca 70. let, ko se je začel vedno bolj uveljavljati in udeleževati model samoupravnega socializma. Inicitive, da bi nekatera področja odločanja prenesli na nižje ravni, so postajale vedno bolj realne. V začetni fazi je zaradi nadzora prihajalo do podvajanja državnih funkcij, ki so bile prenešene v izvajanje na nižje ravni. Socialistična zveza delovnega ljudstva (krovna organizacija za formalizirano in neformalizirano civilno družbo), ki je predstavljala prenos kompetenc, je pridobila politično moč.

Zato pa je bil v tej organizaciji vpliv prostovoljnih in drugih nepolitičnih organizacij civilne družbe precej omejen.

Leta 1974 je bil sprejet Zakon o društvih, ki je močno spodbudil ustanavljanje in delovanje interesno usmerjenih organizacij, za katere so dali pobudo državljani (in ne država). V tem času je nastalo mnogo kulturnih, športnih in samopomočnih društev. Hkrati je bilo zaznati precejšen porast popolnoma interesno usmerjenih organizacij tudi na drugih področjih (na primer društva zdravljenih alkoholikov, upokoјencev, ribičev, lovcev, čebelarjev itd.).

Na začetku 80. let je bilo število društev enako kot pred začetkom druge svetovne vojne. Za to obdobje so bila značilna nova družbena gibanja, npr. mirovna in feministična gibanja, pa tudi porast manjšinskih, okoljskih, istospolno usmerjenih ter različnih subkulturnih gibanj. Sredi 80. let je prišlo do velikega povezovanja civilnodružbenih gibanj s političnimi vprašanji. Prenekaterne organizacije so tudi začele prilagajati svoje aktivnosti političnim procesom, katerih posledica je bila politična neodvisnost Republike Slovenije na začetku 90. let.

Ker so bili med glavnimi protagonisti slovenske neodvisnosti mnogi ljudje iz civilnodružbenih organizacij, je sektor civilne družbe zatem doživel velik udarec. Mnogo teh ljudi se je namreč iz tega sektorja preselilo v vladnega in privatnega, s tem pa je sektor civilne družbe kadrovsko zelo oslabil. Le malo finančne podpore, ki so jo tuji donatorji namenjali krepitvi civilne družbe v vzhodnoevropskih državah, je doseglo Slovenijo. Redki donatorji, ki so prišli v Slovenijo (npr. Soroseva fundacija), pa so jo po nekaj letih zapustili zaradi slovenskega nadpovprečno visokega BDP/np (BDP/np je znašal okoli 8-9.000 \$, kar je bilo bistveno več kot v drugih, s Slovenijo primerljivih vzhodnoevropskih državah).

Čeprav sta bila sredi 90. let sprejeta zakona (Zakon o javnih zavodih, ki omogoča tudi ustanavljanje zasebnih zavodov, in Zakon o ustanovah), ki sta omogočila dve novi obliki združevanja interesno usmerjene civilne družbe, to ni prineslo pričakovanih rezultatov. Nevladni sektor je bil zelo nepovezan in tako politično precej šibak.

Zato so mnoge NVO zelo pozitivno sprejele predlog za ustanovitev organizacije, katere naloga bi bila povezovanje nevladnih organizacij in spodbujanje njihovega sodelovanja z vlado. Tako je 27 nevladnih organizacij leta 2001 ustanovilo CNVOS. Kljub nekaterim poporodnim težavam je trenutno v CNVOS vključenih več kot 250 slovenskih nevladnih organizacij oz. zvez nevladnih organizacij. Hkrati CNVOS velike večine svojih aktivnosti nikakor ne omejuje na svoje članice, ampak deluje v interesu celotnega sektorja oz. velike večine nevladnih organizacij.

Vpliv pridruževanja Slovenije EU na proces civilnega dialoga na nacionalni ravni

Posledica pridruževanja Slovenije evropski integraciji je bila med drugim tudi pospešitev sodelovanja med vladnim in nevladnim sektorjem. Krepitev nevladnih organizacij je bila tudi eden izmed predpogojev za nadaljnji razvoj sodelovanja z vlado, ki ga je zelo spodbujala Evropska unija. Tako so se organizacije, ki so imele zmožnosti za delovanje v širšem

okviru krepitve celotnega sektorja, začele združevati. Hkrati so te organizacije jasno izrazile željo po sodelovanju pri pripravi strateških dokumentov. Na žalost pa je večina teh želja in namenov ostala nerealiziranih navkljub socialni in gospodarski rasti v tistem obdobju.

Tudi v nadaljevanju so bili vladni ukrepi (reakcije) usmerjeni k spodbujanju povezovanja nevladnega sektorja, tako na nacionalni ravni kot tudi na ravni EU. Hkrati je vlada začela pridobivati tuje izkušnje sodelovanja z nevladnim sektorjem. Pridobila je tudi nekaj tujih projektov oz. donacij, ki so bili na voljo tudi nevladnemu sektorju (MCP, MATRA, UNDP, ACCESS, PHARE itd.).

Vladni ukrepi (reakcije) so bili usmerjeni k spodbujanju povezovanja nevladnega sektorja, tako na nacionalni ravni kot tudi na ravni EU. Vlada je zagotovila pogoje za delovanje CNVOS, ki je v letu 2002 skupaj s še tremi organizacijami (PIC, Umanotera in ŠENT) začel zelo pomemben proces priprave razvojne strategije, ki bi bila skupna celotnemu nevladnemu sektorju – "Strategije nevladnega sektorja za sodelovanje z Vlado." Na vladni strani je bilo sočasno sprejeto poročilo o stanju in sodelovanju z nevladnim sektorjem v procesu približevanja EU.

V okviru tega procesa so nevladne organizacije² identificirale 4 prioriteta področja skupnega dogovarjanja: partnerstvo oz. civilni dialog, zakonodaja, kadri in financiranje NVO. Na vsakem izmed njih so bili v nadaljevanju pripravljene predlogi vsebin za dogovor med vlado in NVO:

11

1. Civilni dialog

Teme:

- partnerstvo država (vlada) – NVO,
- enakopravno sodelovanje na podlagi konsenza ob vzajemnem spoštovanju in zaupanju,
- sodelovanje pri pripravi nacionalnih strategij in programov,
- mešana komisija in delovna telesa,
- pogoj za kvalitetno partnerstvo so boljši pogoji za delovanje NVO.

2. Zakonodaja

Teme:

- terminologija – celostna opredelitev termina "nevladna organizacija", – javna koristnost – vzpostavitev enotnega systemskega mehanizma presoje javne koristnosti NVO,
- systemski davčni mehanizmi – nadgradnja obstoječih rešitev na davčnem področju – 1% dohodnine in davek na dobiček pravnih oseb,
- načelo vključevanja javno koristnega delovanja NVO v vsebine predpisov in ukrepov na vseh področjih družbenega življenja,
- harmonizacija – priprava predlogov "najboljših modelov rešitev" na podlagi primerjave s tujimi rešitvami v okviru mednarodnih primerjalnih ukrepov.

3. Kadri

Teme:

- ocena stanja in potreb po kadrih v NVO,
- specializirani programi zaposlovanja za nevladni sektor – subvencionirane zaposlitve za 3–5 let,

² Člani nevladnih organizacij smo kot člani Pobude za prihodnost NVO v okviru delovnih skupin izoblikovali vsebine in cilje, ki jih je treba doseči v okviru dialoga z Vlado RS, ki se je pričel z nacionalno konferenco 17. 12. 2003. Pričujoče gradivo je bilo predstavljeno na drugem Forumu NVO (5. in 6. 11. 2003 v Ljubljani) in s strani udeležencev sprejeto kot podlaga za dialog z Vlado. Tako pričujoči dokument ni le stališče manjše skupine predstavnikov NVO, temveč tudi široke nevladne javnosti.

- specializirani programi razvoja kadrov za nevladni sektor – pripravništva za 1-2 leti,
- oblikovanje poklicne vloge, specifične za nevladni sektor, opredelitev izobraževalne poti po normativih in standardih v EU,
- oblikovanje modela za verifikacijo izobraževalnih programov, ki jih izvaja nevladni sektor.

4. Financiranje NVO

Teme:

- ugodnejši finančni pogoji za delovanje NVO in izvajanje vsebin – čim prej,
- sistemski mehanizmi (davčna zakonodaja) zagotavljanja finančnih virov za delovanje in razvoj NVO (t. i. 1%),
- večja naklonjenost neposrednemu financiranju vsebin NVO prek javnih razpisov in koncesij,
- ureditev sistema meril in kriterijev, poenotenje koncepta in časovne dinamike za javne razpise in koncesije,
- učinkovit in kakovosten nadzor nad porabo državnih sredstev brez posegov v suverenost in neodvisnost NVO.

O samem začetem procesu je tedanji vodja pogajalske skupine Mirko Vaupotič v pozivu NVO, da se pridružijo procesu, med drugim dejal: "V Strategiji Vlade RS za sodelovanje z nevladnimi organizacijami je slovenska Vlada nevladnemu sektorju priznala pomembno vlogo v družbi in med drugim zapisala, da 'sta obstoj in delovanje nevladnih organizacij pomemben pogoj za vsestransko uveljavljanje načel pluralnosti in demokracije v družbi' ter da 'vplivajo na celovit in trajnostno naravnan družbeni razvoj, porast družbene blaginje, kakovosti življenja ter socialne varnosti'.

Zdaj imamo edinstveno priložnost, da te deklarativne zaveze osmislimo z dejanji in tudi v Sloveniji vzpostavimo civilni dialog med nevladnimi organizacijami in državo; dialog, ki bo temeljil na enakopravnem partnerstvu."³

Pobuda za prihodnost NVO – kratek pregled

Pobuda za prihodnost NVO deluje od julija 2003 kot neformalna koalicija posameznikov in posameznic, ki želijo izboljšati razmere za delovanje nevladnih organizacij. Oblikovala se je ob pripravi Strategije systemskega razvoja NVO. Iniciativni skupini, ki je štela okoli 30 ljudi, se je do danes pridružilo okoli 120 zainteresiranih posameznikov in posameznic. Odprta je za vstop vseh nevladnikov in nevladnic, zainteresiranih za sodelovanje v procesu dialoga med nevladnim sektorjem in Vlado RS.

Namen ustanovitve Pobude za prihodnost NVO je bil vzpostaviti stalni dialog in partnerstvo nevladnih organizacij z vlado pri pripravi dokumentov, politik in programov ter zagotoviti boljše pogoje za delovanje nevladnega sektorja in njegovo večjo prepoznavnost v družbi. Na srečanju Pobude za prihodnost NVO je bila izvoljena t. i. Pogajalska skupina, ki deluje od januarja 2004. Pogajalska skupina se je maja 2004 dogovorila, da bo najkasneje junija 2005 Pobudi predlagala zamenjavo svoje sestave. "Razdelila" se je na ožjo Pogajalsko skupino sedmerice članov in članic ter širšo Pogajalsko skupino, ki je vključevala še 5 članov in članic.

³ Vaupotič, Za prihodnost NVO v Sloveniji, 2003

Ožja skupina Pogajalske skupine je tvorila delovno telo za pripravo strokovnih podlag za izdelavo osnutka Sporazuma o sodelovanju med nevladnimi organizacijami in Vlado RS. Člani in članice ožje Pogajalske skupine so bili tudi člani mešanega, vladno-nevladnega Odbora za pripravo Sporazuma o sodelovanju med nevladnimi organizacijami in Vlado RS, ki se je prvič sestel 20. maja 2004 in imel nato še tri srečanja, zadnje 14. aprila 2005. Služba Vlade RS za evropske zadeve je na podlagi sklepa Vlade RS prevzela obveznost, da zagotovi sredstva za delo delovnega telesa pri pripravi strokovnih podlag za izdelavo sporazuma.

V okviru procesa doseganja ciljev, ki si jih je zastavila Pobuda za prihodnost NVO, je bil novembra 2004 pripravljen osnutek Sporazuma o sodelovanju med nevladnimi organizacijami in Vlado RS. Na podlagi ugotovitev in predlogov iz mnogih razprav in ekspertiz (12 regionalnih delavnic, Forum NVO, nacionalna konferenca itd.)⁴ ter na podlagi podatkov in izkušenj drugih evropskih držav zajema osnutek sporazuma naslednjih 5 področij:

1. splošni del sporazuma;
2. ureditev sistemsko pravnega okolja za krepitev in razvoj nevladnega sektorja: opredelitev položaja in javno koristnega delovanja nevladnega sektorja, harmonizacija statusne in področne zakonodaje, uvedba davčnih mehanizmov, izvajanje načela vključevanja nevladnega sektorja v postopkih oblikovanja politik in predpisov, ureditev prostovoljnega dela (strokovno podlago sta pripravila Primož Šporar in mag. Maja Vojnovič);
3. zagotovitev in ureditev mehanizmov javnega financiranja nevladnega sektorja: zagotovitev sredstev za delovanje, izvajanje programov in razvoj na vseh področjih in območjih delovanja nevladnega sektorja, zagotovitev uravnoteženosti različnih oblik javnega financiranja ter vzpostavitev enotnih meril in kriterijev, poenotenje koncepta in časovne dinamike za javne razpise in koncesije; cilj je doseči raven povprečja Evropske unije, v kateri je delež javnega financiranja 53 %, v Sloveniji pa le 27 % (strokovno podlago sta pripravila Mirko Vaupotič in dr. Andreja Črnak Meglič);
4. zagotovitev rasti zaposlenosti v nevladnem sektorju, ki naj bi dosegla vsaj 2 % vseh zaposlenih v Republiki Sloveniji (sedaj: 0,7 %, EU: 8,1 %): odpiranje novih delovnih mest v nevladnem sektorju, subvencioniranje zaposlovanja in opravljanja pripravništva v nevladnem sektorju, oblikovanje poklicnih profilov, specifičnih za nevladni sektor (strokovno podlago je pripravila Nada Kirn Špolar);
5. civilni dialog: vzpostavitev celostnega mehanizma trajnega civilnega dialoga, ki vključuje tudi vzpostavitev ustreznih teles in struktur za zagotavljanje trajnega civilnega dialoga in sodelovanje nevladnega sektorja pri pripravi nacionalnih strategij, programov in politik (strokovno podlago je pripravila Nataša Sukič).

Strokovne podlage za posamezno področje so dostopne v arhivu CNVOS. Pripravo osnutka sporazuma ter usklajevanje in dopolnitve s predlogi nevladne pogajalske skupine je vodil Primož Šporar.

4 Podrobnejše informacije o teh dogodkih so dostopne na www.cnvos.si, www.dodogovor.org in v publikaciji "Za prihodnost NVO v Sloveniji", CNVOS, Ljubljana 2003.

Osnutek sporazuma je dobro izhodišče za pripravo končnega predloga sporazuma. Izkušnje iz tujine kažejo, da je za kasnejše uspešno izvajanje sporazuma zlasti na nevladni strani (pa tudi znotraj vlade) potrebno zagotoviti široko, javno razpravo, ki naj omogoči kar najširši dialog o možnih rešitvah. Vse predloge, pripombe, komentarje in druge informacije je treba strokovno obravnavati ter jih vključiti v končni predlog sporazuma oz. jih obravloženo zavrniti kot neprimerne.

Osnutek sporazuma je bil podlaga za nadaljnje debate, ki so že potekale na regijskih delavnicah in forumih nevladnih organizacij, saj je za sprejem sporazuma nujna predhodna temeljita, obsežna razprava, ki zagotovi, da se v proces sprejemanja sporazuma vključi čim več nevladnih organizacij. Zato si je Pobuda do uveljavitve sporazuma na nevladni strani zadala še naslednje cilje:

- opraviti čim obsežnejšo in temeljito razpravo v nevladnem sektorju ter pridobiti pripombe in predloge v zvezi s osnutkom sporazuma;
- opraviti usklajevanje vsebin sporazuma med NVO in vlado;
- oblikovati končni predlog sporazuma;
- doseči dogovor o načinu podpisovanja sporazuma in podpisati sporazum;
- pripraviti osnutke akcijskega načrta za prvo obdobje izvajanja sporazuma, opraviti razpravo o njem.

Razglašanje Poti do dogovora je poleti 2004 Pogajalska skupina zaupala članu skupine Marku Breclju, ki je z Društvom prijateljev zmerne napredka in Inštitutom za ekologijo (sourednik Andrej A. Lukšič) oktobra začel urejati dnevno objavljano spletno stran <http://www.dodogovor.org>. Ta ves čas pod nadzorom Pogajalske skupine natančno spremlja premike in zastajanje na poti k Pobudinemu cilju – podpisu sporazuma med vlado in nevladnimi organizacijami o prihodnosti NVO v Sloveniji.

14

Dogovarjanja z vlado so spomladi 2005 zastala. Državni sekretar Gorazd Perenič je Pobudo in Pogajalsko skupino neupravičeno obtožil netransparentnosti in zaprtosti, kasneje pa tudi prekinitve pogajanj. Novi državni sekretar Roman Rep je na začetku jeseni spet pokazal interes za nadaljevanje dogovarjanja. Sama Pobuda je poleg vladinega spotikanja doživela tudi notranjo slabitev (odhod oziroma distanciranje pomembnih posameznikov iz nekaterih močnih organizacij). Sanacijo položaja otežuje tudi šibka do nikakršna finančna podpora, ki jo Pobuda (Pogajalska skupina in Dodogovor) prejmeta v letu 2005 od Vlade ter od programa Dobra družba.

Delujočo pogajalsko skupino je 9. srečanje Pobude 30. septembra pooblastilo, da še naprej zbira izjave podpore Pobudi, poišče izhod iz nevarnega položaja, ki je hkrati tudi priložnost, ter ji podelilo mandat, da skliče naslednje srečanje Pobude.

Kako bodo stvari potekale v prihodnosti, je vprašanje časa, predvsem pa zrelosti nevladne in vladne strani; vsekakor nevladniki in nevladnice ne bomo odstopili od zahteve po podpisu sporazuma z Vlado RS.

CNVOS nudi tehnično-administrativno podporo Pobudi za prihodnost NVO skozi cel proces, zato lahko vse dodatne informacije dobite tudi na spletni strani: <http://www.cnvos.si>

Evropska raven

Strokovnost je način, s katerim nevladne organizacije lahko dosežejo trdnejše sodelovanje z Evropsko komisijo in tako uresničijo zahtevo po oblikovanju zakona o civilnem dialogu, ki bi ga bilo treba uvrstiti v Pogodbo o Ustavi za Evropo. Francoski in nizozemski "ne" evropski ustavni pogodbi je bil jasen znak nekaterih evropskih državljanov, da brez aktivnejšega vključevanja civilne družbe v procese odločanja institucije nimajo potrebne legitimnosti. Dokončni temelji odnosa med NVO in odločevalskimi telesi bodo oblikovani šele, ko se bodo v vseh državah članicah EU izoblikovale in uveljavile prakse dobrega sodelovanja. Katero smer razvoja civilnega dialoga bodo države članice EU prevzele, pa bo pokazal čas.

15

Vloga Evropskega ekonomskega in socialnega odbora (EESO) kot skrbnika civilnega dialoga na evropski ravni

V zadnjih desetih letih se je zelo povečal interes evropskih institucij za kontinuiran dialog s civilno družbo, še posebno z njenim organiziranim delom. Predstavniki evropskih institucij so spoznali, da ne bodo mogli izvajati učinkovite politike, če ne bo zagotovljeno vsaj troje:

- prizadevanje njihovih uslužbencev za upoštevanje mnenj civilne družbe, s posebnim spoudarkom na mnenjih organizirane civilne družbe,
- sodelovanje ljudi, ki jih zadevajo odločitve EU,
- splošno nenasprotovanje odločitvam EU.

Predstavniki civilne družbe in drugih organizacij, ki so aktivne na evropski ravni, si že dalj časa prizadevajo za "pravico do participacije". Ta postaja danes vse bolj pomembna. Izzivi in naloge EU v vedno večji meri zahtevajo mobilizacijo vseh 450 milijonov državljanov in državljanek oz. njihovih predstavnikov in predstavnic.

Pomen organizirane civilne družbe je še posebno poudaril Evropski svet, ki je med drugim na srečanju v zvezi z Lizbonsko strategijo 23. in 24. marca 2000 opozoril na pomen in nujnost aktivnega sodelovanja med vladami in drugimi organiziranimi subjekti.⁵ Sestanek Evropskega sveta 22. in 23. marca 2005 je potrdil in še poudaril pomen prizadevanj krepitve sodelovanja med vladami in civilno družbo.⁶

V Beli knjigi,⁷ ki jo je EU sprejela julija 2001, Evropska komisija postavlja participacijo civilne družbe pri oblikovanju in sprejemanju politik EU kot eno temeljnih načel dobrega vladanja in eno prioritetenih področij za ukrepanje, da bi zagotovili delovanje institucij bolj po meri državljanov in bolj demokratično.

Člen I-47 Pogodbe o Ustavi za Evropo poudarja pomen participativne demokracije kot orodja za povečevanje demokratične legitimnosti Evropske unije, ki bo hkrati krepilo predstavniško demokracijo. Vse to pa je pogojeno s potrebo državljanov EU in še posebno nevladnih organizacij, v katerih so aktivni, da se jih obvešča, se z njimi posvetuje oz. se jih vključuje v sam razvoj Unije in njenih politik v okviru strukturiranega civilnega dialoga z organizirano civilno družbo.

Drugi odstavek istega člena (člen I-47 Pogodbe o Ustavi za Evropo) pravi: "Istitucije vzdržujejo odprt, pregleden in reden dialog s predstavniškimi združenji in civilno družbo."

Evropski ekonomsko socialni odbor (EESO) na podlagi svojega mandata, ki mu je bil določen s pogodbami, aktivno spodbuja razvoj participativne demokracije.

Oktobra 1999 je EESO organiziral prvo Konvencijo o vlogi organizacij civilne družbe pri izgradnji Evrope. Od takrat je bilo izdanih precej mnenj o nadaljnji krepitvi in strukturiranosti civilnega dialoga med organizacijami civilne družbe in institucijami EU.⁸

Partnerji/ključni akterji civilne družbe na evropski ravni

Pri EESO poteka civilni dialog na treh ravneh:

- 1. raven: dialog med evropskimi organizacijami civilne družbe o razvoju EU, njeni prihodnosti in njenih politikah;
- 2. raven: strukturiran in reden dialog med temi organizacijami in EU;
- 3. raven: dnevni sektorski dialog med organizacijami civilne družbe in predstavniki institucij EU in Evropskega parlamenta.

Akterji civilne družbe pri civilnem dialogu so organizacije, ki predstavljajo parcialne in/ali splošne interese državljanov in državljanek. Na evropski ravni so takšne organizacije lahko ustanovljene v različnih pravnih oblikah. Društva, zveze društev, forumi in mreže so med najbolj prepoznavnimi oblikami.⁹ V ta sklop sodijo tudi fundacije, ki delujejo na evropski ravni. Pogosto se zaradi različnih poimenovanj različnih tipov organizacij uporablja kar nadpomenka "nevladne organizacije", in sicer kot izraz, ki opredeljuje vse oblike neprofitnih in avtonomnih struktur.

Te organizacije koordinirajo aktivnosti svojih polnopravnih in pridruženih članic v različnih državah članicah in med njimi. Nacionalne organizacije se povezujejo v evropske mreže na

5 Dokument št. SN 100/00, poglavje Zaključki, točka 38 pravi: "Evropska Unija, državne članice na regionalni in lokalni ravni, kot tudi socialni partnerji in civilna družba se zavezujejo, da bodo med seboj aktivno sodelovali."

6 Dokument št. 7619/05, poglavje Zaključki, točka 38: "Poleg vlad naj bi imeli aktivno vlogo pri zagotavljanju ciljev vlade tudi vsi zainteresirani deležniki – parlamenti, regionalna in lokalna telesa, socialni partnerji in civilna družba."

7 COM(2001) 428 final of 25 July 2001 – OJ C 287 of 12 October 2001.

8 Gl. dokumentacijo o "First Convention of civil society organised at European level", 15. in 16. oktober 1999 (CES-2000-012-EN), in dokumentacijo konference "The role of organised civil society in European governance", 23. september 2001, ter druga relevantna mnenja: "The role and contribution of civil society organisations in the building of Europe", 23. september 1999 (CES 851/1999 – OJ C 329 of 17 November 1999), "The Commission and non-governmental organisations: building a stronger partnership", 13. julij 2000 (CES 811/2000 – OJ C 268 of 19 September 2000), "Organised civil society and European governance – the Committee's contribution to the drafting of the White Paper", 26. april 2001 (CES 535/2001 – OJ C 193 of 10 July 2001), "European Governance – a White Paper", 21. marec 2002 (CES 357/2002 – OJ C 125 of 27 May 2002).

9 Direktorij neprofitnih organizacij civilne družbe, delujočih na evropski ravni, baza podatkov CONECCS, vsebuje več kot 800 organizacij.

različnih področjih – sociala, okolje, človekove pravice, razvoj ali socialna ekonomija in drugih. Doslej je bilo identificiranih skupno 20 področij.

Raziskava, ki jo je izdelal EESO, kaže, da postaja civilna družba vedno bolj strukturirana. Predstavlja nacionalne področno usmerjene nevladne platformne organizacije ali pa so njihove članice evropske organizacije, nacionalne organizacije ter pravne in fizične osebe z vseh področij. V raziskavi torej zaključujejo, da evropsko nevladno povezovanje največkrat poteka na osnovi enega izmed naslednjih modelov:

- evropska mreža je sestavljena iz evropskih organizacij, ki delujejo na posameznem področju,
- združuje evropske in nacionalne organizacije.

Zahteva po reprezentativnosti

Na podlagi prakse, ki se je v zadnjem času oblikovala na evropski ravni, je lahko samo transparentno predstavništvo civilne družbe deležno pravice do učinkovite participacije v procesih oblikovanja in sprejemanja politik Evropske unije.

Hkrati pa ne gre pozabiti enega izmed osnovnih demokratičnih načel, da je treba civilnodruženim organizacijam, ki so reprezentativne, zagotoviti večjo razpoznavnost in večji vpliv na evropski ravni.

S tem namenom je EESO izdelal kriterije za reprezentativnost in jih objavil v mnenju z datumom 20. marec 2002 v *Beli knjigi*.¹⁰ Da bi organizacija veljala za reprezentativno, mora izpolniti 9 kriterijev:

- permanentno deluje na evropski ravni,
- zagotavlja neposreden dostop do strokovnih raziskav,
- predstavlja splošna stališča, ki so vsaj podobna stališčem oz. interesu Evropske unije,
- je sestavljena iz teles (organizacij), ki so na nacionalni ravni priznane za reprezentativne na posameznem področju,
- ima članice v večini držav članic EU,
- dela v dobro svojih članic,
- ima pooblastila, da predstavlja in deluje na evropski ravni,
- je popolnoma neodvisna oz. ni vezana na mnenja drugih organizacij (teles),
- deluje transparentno, s posebnim poudarkom na finančni transparentnosti in transparentnosti delovanja upravljalških struktur.

Treba pa je poudariti, da so ti kriteriji še v postopku razpravi in naj bi jih Evropska komisija sprejela šele po dokončni uskladitvi med zadevajajočimi organizacijami.

10 Gl. opombo št. 43, točka 4.2.5. v mnenju (CES 357/2002).

11 Gl. mnenje EESO, 26. april 2001, "Organizirana civilna družba in evropsko vodenje: Prispevek Odbora k pripravi Bele knjige" (CES 535/2001 – OJ C 193 of 10 July 2001 – point 3.4.).

Da bi se izognili nesporazumom v zvezi s kriteriji za reprezentativnost, je treba natančno razmejiti (določiti) pomena besed "posvetovanje", ki v teoriji omogoča vsem zainteresiranim organizacijam, da podajajo svoje mnenje, in pa "sodelovanje", ki opredeljuje možnost posamezne organizacije, da aktivno podaja svoja mnenja in s tem vpliva na pripravo odločitev, ki temeljijo na demokratičnih načelih.¹¹

Čeprav je opisana razlika med pomenoma besed predvsem akademske narave, je zelo relevantna; reprezentativnost je predpogoj za participacijo, ker temelji na legitimnosti, in je

hkrati precej nepomembna v procesu sodelovanja, katerega bistvo je pridobitev čim več strokovnih mnenj organizacij civilne družbe.

Evropska komisija je 11. decembra 2002¹² sprejela osnovna načela in minimalne standarde za sodelovanje zainteresiranih predstavnikov civilne družbe v postopku posvetovanja. V tem dokumentu Komisija ločuje med "odprtim posvetovanjem", ki temelji na popolnoma odprtem in neizključujočem pristopu, in "usmerjenim posvetovanjem", pri katerem sodelujejo le organizacije, ki so bile izbrane na podlagi neizključujočega in transparentnega postopka izbora predstavnikov civilne družbe.

Pogodba iz Nice je utrdila status EESO im mu podelila vlogo posrednika med organizirano civilno družbo in odločevalci na evropski ravni. V njej je posebej poudarjeno, da EESO:

- organizira razprave med različnimi predstavniki civilne družbe in zagovarja različne interese,
- omogoča strukturiran in kontinuiran dialog med evropskimi organizacijami in mrežami kot predstavnicami organizirane civilne družbe in institucijami EU.

V tem kontekstu pa je vprašanje, ali je posamezna organizacija res predstavnica posameznega dela evropske civilne družbe, še posebno pomembno, ker ima neposredne posledice za izvajanje člena I-47 Pogodbe o Ustavi za Evropo.

18

Treba pa je opozoriti, da se zgoraj opisani postopki ne uporabljajo za:

- dnevna posvetovanja na posameznih področjih z organizacijami civilne družbe in posameznimi organi Komisije kot izvršne oz. z drugimi organi evropske zakonodajne oblasti, kot je navedeno v 3. odstavku člena I-47 ("Komisija opravlja širša posvetovanja z udeleženi stranmi, da se zagotovi usklajenost in preglednost delovanja Unije");
- socialni dialog in evropske socialne partnerje, ki so evropske predstavniške organizacije; enako velja za socialno profesionalne organizacije, ki so vključene v socialni dialog na posameznem področju - te so avtomatično kvalificirane kot kredibilni sogovorniki v civilnem dialogu.

Opisani dialog je utrdil povezovalno vlogo EESO med evropskimi organizacijami in mrežami. Takšen dialog pa povečuje kredibilnost in legitimnost organizacij civilne družbe.

Civilni dialog poteka med zgoraj opisanimi organizacijami civilne družbe in mrežami:

- na splošni ravni (za vsa področja splošnega interesa v zvezi z razvojem in prihodnostjo Evropske unije),
- v okvirih pristojnosti, ki jih ima EESO kot posvetovalni organ pri pripravljanju in sprejemanju področno usmerjenih politik EU.

Pristojnosti EESO so, da:

- pripravi gradivo (poda stališče), s katerim se morajo seznaniti (in ga sprejeti ali utemeljeno zavrniti) druge institucije, ki pripravljajo zakonodajo (podrobneje govori o tem člena I-47 Pogodbe o Ustavi za Evropo);
- predlaga ustanovitev skupine predstavnikov različnih zainteresiranih organov (organov Evropske komisije in Evropskega parlamenta), ne da bi moral pojasnjevati, kateri izmed evropskih predstavnikov organizirane civilne družbe je iniciiral razpravo.

Potek civilnega dialoga v Veliki Britaniji

Nacionalni svet prostovoljnih organizacij (The National Council for Voluntary Organisations – NCVO) je bil ustanovljen leta 1919. NCVO je krovna organizacija, ki združuje 3.800 angleških prostovoljnih in civilnodružbenih organizacij, ima pa tudi podružnice na Škotskem in Severnem Irskem. Skupaj predstavlja približno 6.000 organizacij. Ker pa so nekatere organizacije, ki so članice NCVO, tudi mrežne organizacije, domnevajo, da predstavlja približno 70.000 organizacij v Veliki Britaniji. Bistvo NCVO je, da promovira in spodbuja dialog o vprašanih, ki so v interesu celotnega nevladnega sektorja. Več o NCVO lahko najdete na www.ncvo-vol.org.uk.

19

Civilni dialog

NCVO si prizadeva, da bi predstavljal glas angleških prostovoljnih organizacij. Zastopa in promovira splošne teme, ki so v interesu celotnega sektorja, npr. promocija sektorja v najširšem pomenu besede na regionalni, nacionalni in EU ravni. Čeprav imajo nevladne organizacije v Veliki Britaniji zelo dobre bilateralne odnose, je naloga krovne organizacije doseči, da bi sodelovale pri vseh vladnih odločitvah, in to na vseh ravneh.

Ni pa mogoče govoriti o civilnem dialogu v Angliji, ne da omenili COMPACT.

Compact (sporazum)

Compact je sporazum med vlado (in njenimi organi) in prostovoljnimi organizacijami civilne družbe (nevladnimi organizacijami). Opredeljuje skupno vizijo nevladnega sektorja z osnovnimi načeli delovanja organizacij. Hkrati vsebuje zaveze obeh strani. Namen sporazuma je izboljšanje pogojev delovanja nevladnih organizacij in odnosov z vlado. S tem dokumentom naj bi nevladne organizacije dosegle večjo kredibilnost, prepoznavnost in neodvisnost, ki je bila v primerih projektnega financiranja omejena.

Temeljna načela Compacta so:

- zagotovljena mora biti neodvisnost nevladnih organizacij,
- podpira in spodbuja se aktivnost nevladnih organizacij,
- nevladni sektor je pomemben del demokratične družbe,
- rezultat sodelovanja javnih oblasti z nevladnim sektorjem je praviloma boljše načrtovanje politik in boljši rezultati za civilno družbo,
- vlada lahko nastopa v vlogi donatorja sektorja.

Compact je sestavljen iz petih zakonov in področnih dobrih praks:

1. financiranje in delovanje nevladnih organizacij,
2. posvetovanje in sodelovanje pri pripravi zakonodaje,
3. prostovoljstvo,
4. črnci in druge etnične manjšine,
5. skupine civilne družbe.

Bistvene točke vseh področnih dobrih praks povzemamo v nadaljevanju.

1. Financiranje in delovanje nevladnih organizacij

- Vlada oz. njeni organi se morajo posvetovati z nevladnimi organizacijami o sprejemanju novih proračunskih odhodkov z namenom, da se preuči možnosti za sodelovanje NVO pri novih odhodkih.

2. Posvetovanje in sodelovanje pri pripravi zakonodaje

- Posvetovanje mora trajati najmanj 3 mesece, pri določanju datuma je treba upoštevati čas počitnic.
- Posvetovanje je priložnost za nevladni sektor, da sodeluje s strokovnimi mnenji, izkušnjami in raziskavami, ki pa morajo predstavljati dodano vrednost vladni politiki. Vlada je odgovorna za čim večjo širino posvetovanja.

3. Črnci in druge etnične manjšine (BME)

- Ta sektor predstavlja različne skupnosti vključno z ranljivimi družbenimi skupinami, kot so begunci in iskalci azila. Te skupine so ponavadi bolj izključene iz družbe in postopkov posvetovanja in imajo tudi dosti več težav pri pridobivanju vladnega ali EU denarja.
- Zakon o BME je okvir za skupna priznavanja za zmanjšanje rasne neenakosti in krepitev te družbene skupine, ki naj bi ji vlada namenjala posebno pozornost.

4. Prostovoljstvo

- Prispevki prostovoljcev in prostovoljk ustvarjajo zelo veliko dodano vrednost pri izvajanju nekaterih storitev, ki so namenjene civilni družbi. Vlada in nevladne organizacije so se zavezale spodbujati in promovirati idejo prostovoljstva z namenom, da bi se povečal nabor prostovoljcev. Hkrati mora vlada zagotoviti pogoje, da bodo ljudje iz skupine BME motivirani za vključevanje v programe kot prostovoljci.

5. Skupine civilne družbe

- Sektor civilne družbe je zelo različen, od majhnih neformalnih skupin posameznikov do velikih nevladnih organizacij, ki delujejo v več državah in na več področjih. Ta zakon priznava velik prispevek teh skupin k razvoju civilne družbe, socialni vključenosti in zmanjševaju družbenih razlik.

Razvoj lokalnih Compactov (sporazumov)

95 % lokalnih skupnosti pripravlja lokalne sporazume (sporazumi na lokalni ravni – ravni občine). 60 % vseh lokalnih skupnosti je že sklenilo t. i. sporazume Compact Plus, ki naj bi bili bistveno bolj preprosti in bolj razumljivi (za bralca). Vse sporazume, ki so bili sklenjeni, najdete na spletni strani www.thecompact.org.uk.

Kaj pa v primeru, če kdo krši Compact? Obstajajo trije mehanizmi, ko posamezna organizacija ugotovi nespoštovanje načel, sprejetih v Compactovih navodilih.

- Program Compactovega zagovornika

To storitev nudi NCVO in pomaga nevladnim organizacijam, ko se te pritožijo nad vlado ali katerim izmed vladnih teles, da je le-to kršilo načela Compacta (www.ncvo-vol.org.uk/compactadvocacy).

- Compactova mediacijska shema

Vodi jo CEDR Solve. Neodvisna mediacija nudi priložnost, da se vpleteni strani konsenzualno dogovorita glede kršitev, ki so bile storjene (www.cedr-solve.com/compact).

- Občinski ombudsman

V primerih malomarnega ravnanja administracije je možno uporabiti institut občinskega ombudsmana. Malomarno ravnanje administracije vključuje težave pri uresničevanju načel sporazuma, ki se nanašajo na nevladne organizacije (www.lgo.org.uk).

21

Kako je nastal Compact

Angleški sporazum, prvi takšen sporazum na svetu, spremlja precej držav. Tako so na podlagi angleške prakse tudi nekatere druge države razvile podobne sporazume, npr. Francija, Estonija in Poljska, kar nekaj držav pa še pripravlja podobne modele. Pri tem je zelo pomembno poudariti, da so proces dogovarjanja z državo spodbudile nevladne organizacije in ne vlada. Hkrati pa mora biti zaveza za proces in napredek na obeh straneh (in nikakor se ne sme vsiljevati pravil od zgoraj navzdol).

Nevladne organizacije

September 1997 – konferenca krovnih organizacij ustanovi delovno skupino za sporazum, ki jo vodi NCVO
 Oktober 1997 – 1. osnutek sporazuma
 November 1997 – 5-mesečno posvetovanje v nevladnem sektorju
 December 1997 – dogovor z Vlado

Vlada

November 1997 – Urad pri Min. za notr. zadeve zadolžen za pripravo sporazuma. Začetek 1998 - ustanovljena vladna medresorska skupina
 December 1997 – Dogovor z nevladnimi organizacijami
 Februar 1998 – Vlada predpiše nujnost posvetovanja z nevladnimi organizacijami

Analiza dosežkov Compacta

Od sklenitve leta 1998 je sporazum dosegel, da se je vzpostavil proces sodelovanja med vladnim in nevladnim sektorjem, v okviru katerega se je zelo izboljšalo poznavanje delovanja vseh vpletenih strani. Sporazum velja za celotno vlado in vsa vladna telesa, kar pomeni,

da pokriva vsa področja delovanja nevladnih organizacij. Po sklenitvi sporazuma se je dvignil tudi ugled nevladnih organizacij. Slabost Compacta pa je, da ni pravno obvezujoč. Temelji predvsem na zaupanju oz. prepričanju, da bodo priporočila za ravnanje na sam potek implementacije vplivala bistveno bolj kot pa zakonske obveze. Zato ga posamezna ministrstva tudi različno izvajajo.

Odkar je bil sporazum sklenjen, je prestal marsikatero preizkušnjo. Toda večino težav so v zadnjih letih prebrodili in obe strani spoznavata, da imata koristi od sporazuma. Torej lahko proces opišemo kot proces "win-win", ker sta se obe strani začeli zavedati pomena in prednosti druge strani, predvsem pa prednosti, ki jih prinaša sodelovanje – postopno vzpostavljanje zaupanja in spoštovanja.

Kako naprej s civilnim dialogom

Vedno manj ljudi voli na volitvah, toda vedno več ljudi volontira. To pomeni, da se ljudje vedno bolj zavedajo pomena razvoja družbe in okolja, v katerem živijo. Civilnodružbeni angažma pa ni več samo angažma, ki ga promovirajo politične stranke (tradicionalna politika). Kriza zaupanja v institucije EU, ki sta jo pokazala francoski in nizozemski zavrnilni referendum o Pogodbi o Ustavi za Evropo, najverjetneje kaže na dilemo evropskih državljanov in državljanek, ali te institucije delujejo njim v prid ali ne. Prepričani smo, da Evropska unija potrebuje Compact, kakršnega ima Velika Britanija, saj bi samo takšna zaveza lahko ponovno oživila zaupanje ljudi v institucije.

Potek civilnega dialoga v Franciji

V Franciji je vladni zakon 1. julija 1901 zagotovil svobodo društev in svobodo neprofitnih organizacij, da se organizirajo, kot same želijo, upoštevajoč dogovore članov. Po ocenah je v Franciji sedaj dejavnih okrog milijon neprofitnih organizacij, vsako leto pa se ustanovi približno 70.000 novih. 20 milijonov ljudi, starih nad 14 let, je včlanjenih v kakšno od organizacij, 10-12 milijonov pa se jih opredeljuje za prostovoljce/ke v kakšni izmed organizacij. Neprofitni sektor zaposluje 1,6 milijona oseb. Javne finance so glavni vir dohodka neprofitnega sektorja (54 %). Ta značilna francoska posebnost je posledica položaja in vloge javne oblasti v državi.

23

1. CNVA – uradno svetovalno telo

CNVA (Conseil national de la vie associative – Nacionalni svet za neprofitne organizacije) je bil ustanovljen z odlokom leta 1983, potem ko je leta 1981 prevzela oblast levica. Odlok obnovijo (pregledajo in preverijo izvajanje v praksi) vsaka tri leta.

Do leta 1995, ko neprofitne organizacije še niso bile organizirane, je CNVA nastopal kot sogovornik javne oblasti.

CNVA ima 76 članov in članic in je odgovoren predsedniku vlade. Poslanstvo CNVA je bilo na novo definirano z odlokom 30. novembra 2003: "proučevanje in sledenje vsem posledicam interesov neprofitnih organizacij, oskrbeti jih z osnutki zakonov ali zakonodajo, ki so predloženi CNVA v presojo, ter predlagati koristne ukrepe za razvijanje neprofitnega sektorja". Sočasno je bil oblikovan CNVA-jev stalni odbor, ki ima med drugim urad sveta, v katerem so tudi predstavniki in predstavnice ministrstev in lokalnih oblasti. Odbor je zadolžen za nudenje tehnične pomoči postopkom posvetovanja med državnimi organi in predlogi organizacij.

Če navedemo primer – CNVA je ravnokar sprejel dve presoji državnih direktiv, eno o osnutku zakona o prostovoljnem delu in drugo o reformah evropskih strukturnih skladov ter neprofitnem sektorju.

2. CPCA – mreža nevladnih organizacij

Postopoma se je tudi neprofitni sektor organiziral in uskladal glede svojega področja dela. Šele od leta 1992 se nevladne organizacije v posameznih sektorjih združujejo v horizontalne mrežne organizacije. CPCA (Conférence permanente des coordinations associatives, Odbor za organiziranje in združevanje neprofitnih organizacij) je namenjen posvetovanjem, predlogom in predstavitvam skupnih pogledov. Odbor ima 16 članov in članic, ki pokrivajo 22 regij.

3. Civilni dialog in politika države

Leta 1995 je (desna) vlada prvič ustanovila delovne skupine za štiri tematska področja:

- prostovoljno delo,
- financiranje neprofitnih organizacij,
- zaposlenost in neprofitni sektor,
- Evropa in neprofitni sektor,

leta 1996 pa je ustanovila še dve:

- finančna transparentnost oz. transparentnost financ,
- identifikacija družbeno koristnega.

Sledili so že prvi zaključki, sprejeti so bili različni ukrepi, nato pa je zamenjava oblasti (na oblast je prišla leвица) v letu 1997 prekinila začeto delo.

Leta 1997 je nova vlada dala iniciativo za konferenco neprofitnih organizacij s šestimi temami:

- neprofitni sektor in povečevanje človeških virov,
- neprofitni sektor, transparentnost in odnos do javnih služb,
- neprofitni sektor in Evropa, za civilno in socialno Evropo,
- neprofitni sektor: priznan prostor za aktivno državljanstvo in civilno udejstvovanje,
- enakost med spoloma v neprofitnem sektorju,
- neprofitni sektor kot generator razvoja zaposlitev in aktivnosti.

Medtem se je oblikoval nadgrajeni odbor komiteja na osnovni ravni, v katerem oblikujejo zaključke s področja naslednjih tem:

- nadaljevanje sestankov o isti temi večkrat na leto,
- priprave na finančna raziskovanja,
- uzakonitev dosežkov profesionalnega in prostovoljnega dela.

Te vzajemne obveznosti in posebne pravice ne definirajo taktike, ampak oblikujejo okvire sodelovanja med neprofitnimi organizacijami in državo prek naslednjih skupnih načel:

- načela, iz katerih je izhajal odlok leta 1901, ostajajo neizpodbitna: neprofitni sektor mora ohraniti svobodo, na kateri je bil zasnovan (čeprav veliko finančnih sredstev pridobi od države), in kljub vsemu "opravljati ključno vlogo, ki je nujna za pravilno delovanje demokracije";

- zaupanje in družabništvo sta elementa obnove demokratičnosti: zaupanje in druge dopolnilne značilnosti delovanja med dvema stranema vodijo k novim oblikam demokracije in večji učinkovitosti vlade;
- prostovoljno delo in demokracija sta temelja neprofitnih organizacij (vključitev v prostovoljno delo je svobodna in prostovoljna odločitev, ki naj je ne bi pospeševali in spodbujali).

Z dokumentom so bile natančno opredeljene tudi naloge države na eni strani in dolžnosti celotnega neprofitnega sektorja na drugi. V nekaj besedah – država spodbuja in pospešuje razvoj neprofitnega sektorja ter mu daje prostor in možnost, da se v čim večjem obsegu udeležuje lokalnih in državnih konferenc ter posvetovanj. Prav tako pa so se neprofitne organizacije zavezale, da bodo spodbujale in pospeševale etično vzajemno pomoč pri vseh svojih aktivnostih, hkrati pa spoštovale etiko pri financiranju ter transparentnost pri delu.

Dokument je okvir za družabništvo z vzajemnimi dolžnostmi. Kljub temu mnoge francoske organizacije demonizirajo državo, mislijo, da organizacije niso enakovredno zastopane, ali še huje, veliko francoskih organizacij tega dokumenta žal sploh ne pozna.

Kakorkoli že, dokument je pomembno izhodišče za analizo dela države, krajevnih oblasti in organizacij, prav tako pa je pomemben mejnik za prihodnost, saj ga je treba še dopolniti in dokončati. Vendar se nova (desna) vlada, ko je leta 2002 prišla na oblast, ni opredelila do tega dokumenta.

25

Leta 2004 je vlada prvič imenovala ministra za mladino, šport in neprofitne dejavnosti. Na pobudo CPCA je predsednik vlade sprejel načela konference neprofitnih organizacij, ki jo je pripravila mešana delovna skupina:

- utrditi in povzeti na sporazumih temelječe dogovore med državo in neprofitnim sektorjem,
- povečati udeležbo neprofitnih organizacij v javnem dialogu,
- dati večjo veljavo prostovoljnemu delu.

CPCA je zelo zadovoljna s prvima dvema točkama, medtem ko tretja točka pomeni le cenjeno motivacijo prostovoljcev, hkrati pa ne prikaže vedno njihovih prizadevanj za vključenost v posamezne projekte organizacije. Ravno zato je CPCA pripravila posebno študijo o tej temi.

Zaključimo lahko, da je v Franciji po 20 letih vzpostavljen civilni dialog med vlado in neprofitnim sektorjem, pa čeprav je nekoliko zapostavljen. Na vsakem koraku je opazen napredek v boljših pogojih za delo neprofitnih organizacij in celotnega neprofitnega sektorja.

Švedske izkušnje s civilnim dialogom

O Forumu

Forum za prostovoljne družbeno koristne organizacije je bil ustanovljen pred 10 leti. Ustanovile so ga nevladne organizacije. Je edina krovna organizacija za prostovoljne družbeno koristne organizacije na Švedskem. Pretežni del njihovih dejavnosti predstavlja vodenje kampanj, največ prek internetnega servisnega portala z namenom spodbujanja prostovoljcev za delo v neprofitnih organizacijah. Člani Foruma so prostovoljne družbeno koristne državne organizacije, npr. švedski Rdeči križ, Save the Children, zatočišča za ženske in telefonske linije za pomoč, npr. telefon za pomoč otrokom v stiski, švedska cerkev itd.

Bistvena načela delovanja Foruma so:

- da je prostovoljno delo koristno za Švedsko in njeno družbo,
- da naj bi prostovoljne organizacije delovale na podlagi zastavljenih vizij v svojih organizacijah,
- Švedska mora ohranjati socialno blaginjo za vse svoje državljane in državljanke.

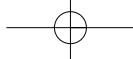
Ozadje

Švedske prostovoljne organizacije

Švedi so zelo aktivni pri prostovoljstvu. 52 % švedske populacije nameni približno 12 ur na mesec za prostovoljno delo. 25% prebivalstva deluje v svetih prostovoljnih društev. Količina opravljenega prostovoljnega dela raste, še posebno na področju sociale. 85 % prostovoljcev in prostovoljk je včlanjenih v nevladne organizacije, ki predstavljajo različne skupine civilne družbe.

Na Švedskem obstaja 200.000 prostovoljskih organizacij z 32 milijoni članov in članic, kar je za državo z 9 milijoni prebivalcev zelo veliko. Švedska tradicija je boj proti nepravilnosti.

Prostovoljne organizacije vedno prve opozarjajo na probleme. Socialna varnost in pravice otrok so bile vedno njihova prioriteta, zato pa tudi prioriteta politike, ki si je prizadevala za splošno blaginjo. Prostovoljci in prostovoljke ter njihove organizacije na Švedskem prispevajo 480 milijonov ur dela, kar je toliko kot 10 največjih tovarn na Švedskem. Milijon ljudi pa je aktivnih v prostovoljnih družbeno koristnih organizacijah po več let.

Država se je zavezala, da bo financirala prostovoljne organizacije, kar kaže na odgovoren odnos do prostovoljnega dela. Prostovoljne organizacije so v primerjavi z drugimi sektorji precej slabo financirane, toda kljub temu je njihova koristnost za civilno družbo ogromna. Vložek 1 evra se v prostovoljni družbeno koristni organizaciji povrne s 100 evri.

Švedska – država blaginje

Švedska je socialna država. To pomeni, da se z davkoplačevalskim denarjem financira izvajanje ključnih javnih servisov, prioritete zanje pa postavi tako politika kot civilna družba. Tudi zdravstvo in izobraževanje sta financirana iz državnega proračuna. Takšen sistem nudi vsem državljanom in državljankam enake možnosti za zadovoljevanje osnovnih potreb in predstavlja varnostno mrežo za posameznika.

V 90. letih je bilo švedsko gospodarstvo pod hudim pritiskom, ki je pripeljal do krčenja proračunskih izdatkov za vzdrževanje socialne blaginje. Hkrati pa je prišlo do pomembne odločitve, da se nevladnim organizacijam prepusti izvajanje precejšnjega dela storitev. Tudi lokalne oblasti so se soočile s problemom, kako z manjšim proračunom zagotoviti enake storitve, in tako je varčevanje postalo ključnega pomena. Tako so se tudi lokalne oblasti začele zanimati za prostovoljske organizacije.

Študija švedske blaginje je pokazala, da obstajajo nove skupine revnih ljudi, ki ekonomsko ne napredujejo in se ne osvobodijo revščine kljub gospodarskemu razcvetu okrog njih. Člani Foruma so spoznali, da je resnico drugačna, kot jo predstavlja politika. Obstaja vedno več ljudi s posebnimi potrebami in vedno več jih izpade iz sistema državne blaginje.

Pričakujejo, da bodo javne finance najbolj obremenjene v letih od 2020-2025. Glavni razlogi so staranje populacije, manjša srednja generacija in dejstvo, da je blaginjski servis zelo drag. Torej lahko pričakujemo, da se bo javni sektor vedno bolj odrekal izvajanju storitev in jih prepuščal v izvajanje nevladnim organizacijam.

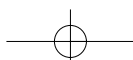
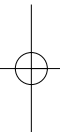
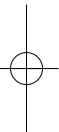
Cilji družbe

Trenutni družbeni cilji na Švedskem so:

- posameznikova pravica, da dobi pomoč, ko jo nujno potrebuje,
- sprejetost prostovoljnega dela,
- da se prostovoljcev in prostovoljk ter zaposlenih v prostovoljnih organizacijah ne obravnava kot korektorjev družbene blaginje,
- da se švedska praksa prostovoljstva ohrani.

Da pa bi te cilje lahko dosegli, je treba zagotoviti:

- jasno definicijo prostovoljskih organizacij in opredelitev razvojnih potencialov,

- nadaljevanje dialoga z javnim sektorjem z namenom, da bi se izoblikoval splošno sprejet pogled na organiziranost socialne blaginje.

Proces civilnega dialoga

Proces

Bistveni načeli na Švedskem sta pluralizem in sodelovanje civilne družbe. Vsak posameznik, posameznica namreč drugače razume pojem socialna blaginja. Zato je ključno doseči čim širši konsenz glede odnosa do prostovoljnega dela.

Pred nekaj leti je Forum začel razpravo o vlogi prostovoljnih družbeno koristnih organizacij za švedsko blaginjo. Rezultati so bili objavljeni v knjigi, ki je poskušala ponazoriti različne vloge organizacij. Članstvo je zadolžilo Forum, da se osredotoči na lobiranje in poveča vidnost prostovoljnih in družbeno koristnih organizacij ter izboljša njihove delovne pogoje.

Forum je oblikovali "delovno skupino z nalogo", sestavljeno iz svojih članov, npr. združenj deprivilegiranih, organizacij za preventivo, verskih skupnosti itd. Skupina različnih interesov, pa vendar zaveznikov je oblikovala dober temelj za "pravila igre" in poslovno etiko. Zastopa naslednje vrednote:

- organizacije temeljijo na ideji,
- delajo na družbeno koristnem področju,
- so neodvisne od države,
- so neprofitne,
- za delovanje potrebujejo tako zaposlene kot prostovoljce,
- demokracija in blaginja države sta zanje zelo pomembna.

Razpravi v delovni skupini je sledila informacijska kampanja, ki je bila namenjena švedski politiki. Skupini se je uspelo uskladiti z vsemi političnimi strankami in voditelji strank ter končno tudi s predsednikom vlade. Vsi sedaj podpirajo iniciativo in delovno skupino, ki so se ji pridružila tudi ključna ministrstva.

Vsebina

Forum si prizadeva za ohranitev splošne blaginje države kot tudi samih organizacij kot enega od stebrov demokracije. Ugotovil je, da je treba ustvariti osnovne pogoje za dobro delovanje in sodelovanje med državo in organizacijami, ki bo temeljilo na dialogu o pravih, odgovornosti in finančnih virih. Kot rezultat je razvil tri načela, za katera želi, da jih potrdi tudi država:

1. Načelo organizacije

Sodelovanje švedskih prostovoljnih organizacij v odborih je potrebno, ker ustvarja dodano vrednost v demokratični družbi.

2. Načelo financiranja

Javno financiranje mora zagotoviti, da družbeno koristne organizacije lahko dolgoročno delujejo samostojno in neodvisno.

3. Načela sodelovanja

Sodelovanje med državo in družbeno koristnimi organizacijami mora biti takšno, da sta

obe strani enakovredni. Značilno za tovrstno sodelovanje pa je, da obe strani poznata pravila in svoje odgovornosti.

Temelji in ideje o strukturiranem civilnem dialogu so bili v zadnjih letih predstavljeni vsem političnim strankam, civilni družbi in medijem. Danes se vse stranke strinjajo, da je treba proces civilnega dialoga nadaljevati.

Rezultati

Rezultat dela (procesa) se kaže v velikem odzivu prostovoljcev in prostovoljk na Švedskem. Z izvedeno promocijo pa jim je uspelo pritegniti tudi pozornost in podporo vseh političnih strank. Delo se nadaljuje z delovno skupino predstavnikov prostovoljcev in prostovoljk ter vključenih ključnih oseb iz politike. Naloga skupine je namreč dokončati dokument in doseči, da bo dogovor podpisal predsednik vlade v začetku julija 2006.

Kaj smo se naučili

Ključni elementi uspeha so:

- zgodnje vključevanje v odbore – obveščanje vseh udeležencev in hkrati nenehen napredek,
- iniciativa je prišla s strani organizacij – od spodaj navzgor, kar se razlikuje od prakse v nekaterih drugih državah,
- ustvarjanje struktur za zanesljivost in odgovornost sodelujočih organizacij (vsakdo od sodelujočih mora imeti zelo jasen mandat),
- nove kreativne poti do politike – kreativna "backdoor" strategija se je obrestovala,
- pritegnitev podpore medijev – mediji pritegnejo pozornost politikov,
- priprave na dolgotrajen proces in ohranjanje pobude – cilj je podpis 2006 (začetek 2003).

Ključni izzivi:

- enotnost organizacij pri formulaciji osnovnih zahtev v odnosu do vlade,
- dolgotrajnost in intenzivnost procesa, v katerem mora sodelovati čim več udeležencev.

Prihodnost:

- sestanek z predsednikom vlade obrodi novo delovno skupino s ključnimi ministri (minister za demokracijo, minister za socialne zadeve),
- nadaljevanje dialoga in razprav z udeleženci,
- namen – vključitev problematike blaginje v politično delo za volitve 2006,
- podpis dogovora 2006.

Pogled člana Pobude za prihodnost NVO Marka Breclja na proces Pobude

30

Niti Goebels, niti Josip Broz!

Strnjeno osebno poročilo trikrat polnoletnika, ki je v času sestavljanja tega besedila urednik Dodogovorovega čela ter mandatar za sklic naslednjega srečanja Pobude

V Pobudo sem vstopil 7. januarja 2004 v Tobačni, kjer me je Nada Kirn na sestanku (82 udeleženi) predlagala, verjetno zaradi moje mehko teroristične razvpitosti, za člana Pogajalske skupine. Kandidaturo sem (ambiciozič že od malega) sprejel, predlog je cirka štirideset meni večinoma nepoznanih oseb podprlo, takoj sem telefoniral ženi. Samo določanje trinajsterice je bilo dokaj naključnostno in Aldo Milohnič je takrat zaradi tega upravičeno nergal. Članice in člani Pogajalske pa smo se vseeno "zgodili". Tako se je moja nevladovalna politična kariera začela mesec dni po izvolitvi v svet CNVOS (s tremi glasovi, med katerimi je bil tudi glas Društva prijateljev zmerne napredka). O tem, v kakšnem zosu sem se znašel, nisem imel pojma. Če pa bi se lahko še enkrat odločil, bi se odločil enako.

Četrtega februarja smo si na sestanku prisotni izvolili (razdelili) funkcije. S pomočjo svojega glasu sem postal vodja skupine za civilni dialog. Tako smo prisotne članice in člani na tem "izvolitvenem" sestanku postali tudi takozvana "ožja" Pogajalska skupina. Sedem (Primož Šporar, Nataša Sukič, Mirko Vaupotič, Andreja Črnak Meglič, Maja Vojnovič, Nada Kirn, Marko Breclj) si nas ni moglo razdeliti osem funkcij in je zato ostala Nada sama kot voditeljica skupine za kadre. Ivana Cencija od Sindikata nezaposlenih so izločili kot glasujočega člana Pogajalske skupine z argumentacijo, da Sindikat nezaposlenih ni NVO. Od preostalih petih z glasovalno pravico se je potem pojavil še tu in tam Karel Lipič, v letu 2005 pa Rado Stojanovič.

Prvoaprilsko tiskovko pred poslopjem Državnega zbora ob moji tehnično brezhibni razvalini (kombi traffic) smo izpeljali kar dobro; med vpitjem so nam iz ust hkrati ušli trakci; helijevi baloni so zato odleteli v zrak. Prišlo je dokaj (pravzaprav največ) novinarstva, na drugi

strani Dela je izšla fotka z dobronamernim komentarjem. Sedem dni kasneje smo končno dobili pisni dokaz zanimanja vlade za začetek pogajanj. Iz tega časa se mi je zelo zapičilo v spomin dejstvo, da je takratni nacionalni koordinator za nevladni sektor gospod Fedor Černe v mesecu dni razpolagal samo z dvema datumoma za srečanje z nami. Prezasedeni ubožec je bil čisto razfrčan naokoli po EU svetu.

Prvo srečanje z (Gantarjevo) vladno delegacijo v pritličju Feranta je bilo 20. maja, mi pa smo nekaj dni kasneje pripravili nevladniško novinarsko konferenco, ker pač nismo hoteli pred evropskimi volitvami delati reklame vladajočim. Televizijski novinar je z naše konference seveda takoj odšel k Pavletu Gantarju po odgovor za isti prispevek. Tako smo takratnemu ministru objektivno omogočili TV pojavljanje in sem se "edini pametnjakovič", s črno po obrazu obarvani Breclj, potem rogal medijski neizkušenosti skupine.

Drugo srečanje Odbora za pripravo Sporazuma v Železnikih je imelo performans "Obisk pri Spomeniku bodočim družbenim spremembam" kot uvod in prekinitev srečanja z nevladniške strani za posvet o denarju v "dramatskem jedru". Ker ni bilo štirinajstih milijonov, smo jih vzeli samo sedem (kolikor jih je bilo na razpolago). Minister sicer ni hotel kositi trave okrog spomenika, vsi pa so pohvalili moj režiserski prispevek. Tudi zaradi njega sem se lahko "zagrebel" za razglaševalca Poti do dogovora oziroma za tistega, ki je navdihoval skupinine stike z javnostmi.

Poleti in septembra sva se z Natašo Sukič kot nevladniška politika (ona ponovno izb(i)rana direktorica CNVOS, jaz pa odstavljeni podpredsednik sveta CNVOS), milo rečeno, zaključno razhajala. To je zelo (slabo) vplivalo na jesensko porajanje Dodogovora in precej tudi na izdelavo dela osnutka sporazuma o civilnem dialogu. V septembru smo namreč morali na hitro napraviti in dokončati "domačo nalogo" ("osnutek sporazuma"), oktobra pa je začel izhajati silovito ovirani Dodo.

Pogajalska skupina je v tem obdobju (oktober, november) na nek način razpadla na protidodogovorovski in prododogovorovski del. Podpirali so me Nada, Andreja in Mirko. Postali smo preglasujoči kvartet znotraj septeta z glasovalno pravico. V izteku leta 2004 se nam je na veselih (upanje zbujujočih) regijskih delavnicah ter s svojim revidiranim stališčem do Dodogovora pridružil tudi Primož Šporar. Nesmrtno zaslugo za obstoj Dodogovora ima seveda takratni izvoljeni vodja Pogajalske skupine Mirko Vaupotič, ki je tik pred novoletnimi prazniki od voditeljice programa Dobra družba Alene Lipavec (ex Alene Trustove) malone izpulil dolarsko sponzorstvo.

Odhajajoča oblastna garnitura je z lahkoto potrdila (posvojila) osnutek sporazuma in ga preložila na pleča novoizvoljencev. Gospod Gantar pa, kolikor mi je znano, gospodu Virantu ni predal železne rože, ki sem mu jo izročil maja kot simbol trajnosti dogovarjanja med vlado in NVO-ji. Dopuščam možnost, da je ravno zaradi tega v letu 2005 sporazumevanje šlo rakovo pot. Priznati pa je treba, da obstajajo hipoteze (in njeni avtorji), da sem ravno jaz povzročitelj velike škode, ki jo je Pot do dogovora utrpela letos.

Na spletni strani <http://www.dodogovor.org> naključno spoštovano bralstvo lahko razbere celoto in marsikatero podrobnost letošnjega (ne)dogajanja. Povzetek bistvenega z mojega osebnega stališča pa je nekako takšen.

Januarja 2005 so nam predstavniki nove oblasti naklonili proceduralni sprejem pri predsedniku Državnega sveta, gospodu Cukjatiju, in obetavno srečanje z ministrom Virantom ter njegovim takratnim sekretarjem, gospodom Pereničem. Marca se je zgodilo uspešno srečanje Pobude v KUD France Prešeren, marčevski obisk Dodogovora je zaenkrat še nepresežen. Štirinajstega aprila pa se je primerilo na Ministrstvu za javno upravo "Slovo brez rokovanj". Na tem srečanju s Pereničem in njegovimi molčečimi sodelavkami smo pogajalke in pogajalci (brez izvoljenega vodje in mimo njegove volje) z argumentirano prekinitvijo sestankovanja izrazili naše stališče do izrečenega vladnega načrta. Pogajalski proces je hotela spremeniti v zaporedje vladinih javnih tribun z NVO-ji.

Pogajalska skupina takrat (kljub mojim odločnim pozivom) ni bila dovolj prisebna in odločna, da bi trenutek izkoristila za sprožitev škandala. Tako nismo najučinkoviteje pritisnili nazaj, ampak se je začelo stopicljanje na mestu. Posebno razočaranje zame je bilo stališče edinih preostalih (potencialnih) podpornikov nevladne strani, Umanotere. Razpolagala je s sredstvi (in še vedno razpolaga z njimi) za podporo nevladni strani, vendar se je "izkazala" z razumevanjem za stališče vladne strani, z označitvijo Pobude kot "seznama udeležencev srečanj". Pogajalska skupina pa je po mnenju predstavnic te nevladne organizacije preseгла svoja pooblastila.

Vedno več se je začelo govoriti o Pobudi kot o preseženi obliki organiziranosti nevladnega sektorja, v začetku junija pa smo članice in člani dokaj razhajajoče se Pogajalske skupine sklicali srečanje Pobude, na katerem smo predlagali našo zamenjavo. Ponavljam: predlagali našo zamenjavo, ker sem bil sam predlagatelj te poteze. Mirko Vaupotič je trdil (kasneje pa je novi vodja Pogajalske skupine Robert Levičar po njem trditev povzel), da nam je članicam in članom dotedanje Pogajalske skupine potekel mandat. To je pomembna reinterpretacija. Maja 2004 sem predlagal samoomejitev pooblaščenosti Pogajalske skupine zato, ker nam Pobuda ni omejila pooblaščenosti, ter zato, da zatremo morebitne očitke, češ, Pogajalska skupina hoče biti večna. Izkazalo se je, da se je Pot do dogovora res začela vleči in je bil moj predlog umesten. Nisem pa ga "izumil" zato, da bi Pobuda tik pred razpisom MJU za horizontalno povezovanje 2005 ostala obrezglavljena!

Tak položaj smo po odhodu zastopnikov ZDOS-a in ZUS-a (na sprejem pri norveškem ambasadorju) v izteku srečanja Pobude preprečili. Ostajam hvaležen vsem, ki ste pripomogli k temu. Reakcije odšlekov so bile takojšnje in silovite. Očitna je postala razklanost, ki je že nekaj časa kazala svoje obrise.

Julija je v radijskem razgovoru novoizvoljeni vodja Pogajalske skupine Robert Levičar prišel tako blizu Gorazdu Pereniču, da je ta (verbalno) uvidel transparentnost in legitimnost Pobude kot vladinega partnerja v sporazumevanju s slovenskimi NVO-ji. Žal pa smo naslednji dan v časopisih prebrali, da je "naš" Gorazd odstopil.

Do konca letošnjega septembra je Robert Levičar s pomočjo Jadranke Vesel in Zorana Maksimoviča (vsi so bili v Pogajalsko skupino izvoljeni junija) energično "šofiral" "Pobudino vlado" do izteka (tokrat pa res) našega mandata oziroma do 9. srečanja Pobude. Enkrat sem že pozitivno ocenil njihovo strokovno delo v tem obdobju. Ves čas pa se mi je zdelo potrebno upirati (po mojem) neprimernemu razvijanju odnosov z "zunanjo" in "notranjo" (NVO) javnostjo. Spopad različnih mnenj med nami je imel tudi lokalno spektakularne

razsežnosti. Slaba posledica seveda ni izostala. Na zadnjem sestanku Pobude (30. septembra) je zmožni strateg Robert Levičar prenehal biti član Pogajalske skupine, tudi odličen strokovnjak Zoran Maksimovič pa se je umaknil v strokovne vode že nekaj dni prej.

V pomlajenem mešanem pogajalskem septetu (Ana Hribar, Boris Švagelj, Primož Šporar, Jadranka Vesel, Karmen Potokar, Maks Soršak, Marko Breclj) nas je trenutno šest zdravih, za seboj imamo informativno srečanje z novim državnim sekretarjem Repom in njegovo vplivno pribočnico Irmo Mežnarič, zvedeli smo, da Pobuda ne bo imela pri vladi nobenih privilegijev (?!), imela pa bo svoj glas (madonca!). Zbiramo torej izjave podpore Pobudi, korespondenčno potrjujemo zapisnike, z Ano se nameravava ta teden najaviti pri Vidi Ogorelec Wagner (voditeljici programa Dobra družba). Delujočega tehničnoadministrativnega servisa (CNVOS) ne obremenjujemo pretirano. Naslednji sestanek Pobude smo sklenili sklicati najkasneje do desetega decembra.

Marko Breclj
V Kopru, 5. novembra 2005

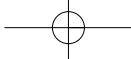
Priloga 1: Anketni vprašalnik o civilnem dialogu v Sloveniji

34

Anketni vprašalnik je namenjen vsem, ki jih zanima področje civilnega dialoga v Sloveniji, ne glede na to, ali delujejo na vladnem ali nevladnem področju. Prosimo vas, da nam odgovore na vprašalnik pošljete na CNVOS, Povšetova 37, 1000 Ljubljana, s pripisom: Anketni vprašalnik o civilnem dialogu. Na vašo željo, poslano na cnvos@mail.ljudmila.org, vam lahko vprašalnik posredujemo tudi v elektronski obliki.

Anketni vprašalnik o civilnem dialogu v Sloveniji

1. Kaj po vašem mnenju predstavlja zrelost nevladnega sektorja?

---

2. Kako ocenjujete zrelost nevladnega sektorja v Sloveniji?

---

3. Kakšni se vam zdijo pogoji, v katerih delujejo nevladne organizacije v Sloveniji?

35

4. Kaj po vašem mnenju predstavlja zrel odnos Vlade do nevladnega sektorja ?

---

5. Kako ocenjujete trenutni odnos Vlade RS do nevladnega sektorja?

---

6. Kje vidite razvojne perspektive NVO?

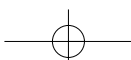

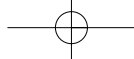

---

7. Kje vidite razvojne perspektive Vlade?

---

8. Ali mislite, da je sporazum med vlado in nevladnimi organizaciji (ne)potreben in zakaj?

---

9. Ali poznate primer(e), ko se je slovenska vlada neprimerno vpletala na področju nevladnega sektorja, in kaj mislite o trditvi, da je oblast nagnjena k temu, da nevladni prostor oblikuje po svoji podobi?

36

10. Ali se vam zdi potrebno, da ima VSAKA nevladna organizacija možnost neposrednega dostopa do torišč odločanja?

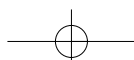

Zahvaljujemo se vam za vaš trud in čas.

Odgovore na vprašalnik bomo objavljali na spletnih straneh www.cnvos.si in www.dodogovor.org.

Priloga 2: Izjava podpore Pobudi za prihodnost nevladnih organizacij

Spodaj podpisani

1. sem seznanjen / seznanjena, da:

- je Pobuda neformalno združenje posameznikov in posameznic iz nevladnih organizacij v Sloveniji;
- je namen Pobude vzpostaviti trajen dialog in partnerstvo med nevladnimi organizacijami in Vlado RS pri pripravi strateških dokumentov, oblikovanju politik in izvedbi razvojnih programov;
- je cilj Pobude zagotoviti boljše pogoje za delovanje nevladnih organizacij in boljšo prepoznavnost nevladnega sektorja v celoti;
- se Pobudi lahko kadarkoli pridruži vsak zainteresiran posameznik oz. posameznica iz nevladnih organizacij in v njenem okviru sooblikuje skupna stališča;
- je Pobuda do sedaj najširše, odprto in nepristransko organizirana pobuda za izboljšanje stanja NVO v Sloveniji;
- Pobuda ne želi, ne namerava in ne more nadomestiti združevanja posameznikov ali organizacij v posameznih področnih, sektorskih ali drugih združenjih ali mrežah, kot tudi ni združenje zastopnikov posameznih združenj ali mrež;
- Pobuda za prihodnost NVO deluje že od 16. julija 2003 in namerava delovati do uresničitve zastavljenih nalog;
- ima Pobuda za svoje učinkovito delo oblikovano tudi delovno skupino, imenovano Pogajalska skupina, ki od 7. januarja 2004 v imenu Pobude vodi pogajanja z Vlado RS;
- Pobuda javnost svojega delovanja zagotavlja z rednim dnevnim objavljanjem novic na spletni strani, imenovani Dodo-govor, www.dodogovor.org;
- je pripravljen osnutek "Sporazuma o sodelovanju med nevladnimi organizacijami in Vlado RS za obdobje 2005-2008" v katerega pripravo in končno oblikovanje se lahko vključim z razpravo, dopolnilom ali predlogom spremembe;
- vse želene informacije dobim osebno ali po telefonu 01 / 542 14 22 na tehnično-administrativni službi "Pobude za prihodnost NVO" pri CNVOS ali po e-pošti: cnvos@zmail.ljudmila.org;

2. z namenom zagotovitve ureditve statusa NVO in boljših pogojev za delovanje NVO, ki bodo ustrezno usklajeni z ravnijsko ekonomskega in političnega razvoja R Slovenije in v skladu s standardi Evropske unije

a) v osebni imenu

b) v imenu organizacije

podajam:

IZJAVO O PODPORI VSEBINI OSNUTKA SPORAZUMA O SODELOVANJU
MED NEVLADNIMI ORGANIZACIJAMI IN VLADO RS

Ime in priimek: Organizacija / združenje /skupina:

Naslov

Datum:

Podpis:

E-pošta:

Literatura in viri

38

The Commission and non-governmental organisations: building a stronger partnership, CES 811/2000 – OJ C 268, 19. september 2000, Bruselj

First Convention of civil society organised at European level, CES 851/1999 – OJ C 329, 17. november 1999, Bruselj

Olsson, K. E., *The representativeness of European civil society organisations in civil dialogue*, EESC, Bruselj 2005

Pobuda za prihodnost NVO, *Predlog vsebin za »Dogovor o sodelovanju Vlada-NVO«*, Ljubljana, november 2003

Pogodba o Ustavi za Evropo,
<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/JOHtm1.do?uri=OJ:C:2004:310:SOM:SL:HTML>

Prispevek k pripravi Bele knjige, CES 535/2001 – OJ C 193, 10. julij 2001, točka 3.4.

Quigley, N., *Civil dialogue in the UK*, NCVO – National Council for Voluntary Organisations, London 2005

Rodert, A., Hennekinne, A., *Civil dialogue in France*, European Council for Voluntary organisations – CEDAG, Bruselj 2005

Rodert, A., Pettersson, G., *Swedish experiences on civil dialogue*, Forum for Voluntary Social Work, Bruselj 2005

Strategija Vlade RS za sodelovanje z nevladnimi organizacijami za obdobje 2003 – 2008,
http://www.gov.si/mop/nevladneorg/strategija_vlade.pdf

Špilak, S., »NVO – pomemben akter pri oblikovanju evropske politike«, *Evrobilten*, št. 23, november 2000

Šporar, P., Marega, M., Žnidaršič, B., Leskošek, V., Greif, T., Maksimovič, Z., *Strokovne podlage in smernice za program vključevanja nevladnih organizacij v pripravo, izvedbo in vrednotenje razvojnih strateških dokumentov RS*, CNVOS, Ljubljana 2003

Ustava za Evropo, http://europa.eu.int/scadplus/constitution/index_en.htm

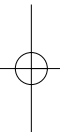
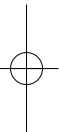
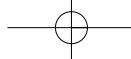
Vrečko, Igor, in dr., *Osnutek Strategije sistemskega razvoja NVO v Sloveniji za obdobje 2003-2008*, <http://www.cnvos.si/download/Aktualno/Strategija%20NVO.doc>

White Paper on European Governance, http://europa.eu.int/comm/governance/index_en.htm

Za prihodnost nevladnih organizacij v Sloveniji, Pobuda za prihodnost NVO, zanjo CNVOS, Ljubljana, december 2003

<http://www.dodogovor.org>

<http://www.cnvos.si>

Izdajatelj: Zavod Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij
Povšetova 37, SI – 1000 Ljubljana | telefon: (+386 1) 542 14 22 | fax: (+386 1) 542 14 24
cnvos@mail.ljudmila.org | www.cnvos.si

Nevladne organizacije – akter pri oblikovanju politik?

Odgovorna oseba: Jože Gornik
Izbral in uredil: Marjan Huč
Jezikovni pregled: Nikolina Koljanin
Tisk: Stane Peklaj

Založil: CNVOS
Izšlo s podporo Ministrstva za javno upravo

Ljubljana, november 2005

